

Sygn. akt III AUa 501/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Małgorzata Gerszewska (spr.) SSA Alicja Podlewska
Protokolant:	sekr.sądowy Sylwia Gruba

po rozpoznaniu w dniu 19 października 2017 r. w Gdańsku

sprawy P. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji P. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 września 2016 r., sygn. akt VI U 1500/15

1. oddala apelację;
2. zasądza od P. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 2.700,00 (dwa tysiące siedemset 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Jerzy Andrzejewski SSA Alicja Podlewska

Sygn. akt III AUa 501/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 lutego 2015 r. organ rentowy stwierdził, że P. P. od 1 czerwca 2014 r. podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

W odwołaniu od decyzji skarżący zarzucił:

- naruszenie art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie,

- naruszenie art. 3 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. poprzez jego błędną wykładnię i przerzucenie na ubezpieczonego obowiązku przedstawienia Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych dokumentów i dowodów potwierdzających wykonywanie pracy i przerzucenie na niego ciężaru dowodu rzeczywistego wykonywania pracy w innym państwie członkowskim,

- naruszenie art. 7 i art. 77 k.p.a. z zw. z art. 180 § 1 i 2 k.p.a. polegające na niedostatecznym wyjaśnieniu stanu faktycznego sprawy oraz na zaniechaniu zebrania i zgromadzenia materiału dowodowego, co miało wpływ na treść zaskarżonej decyzji,

- oraz naruszenie art. 80 k.p.a. i 2 k.p.a. polegające na błędnej ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, co miało wpływ na rozstrzygnięcie.

Mając na uwadze powyższe, ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie, że nie podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych lub uchylenie zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i zwrot kosztów postępowania.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego.

Wyrokiem z dnia 19 września 2016 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie i zasądził od wnioskodawcy na rzecz pozwanego kwotę 2400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, wskazując następujące motywy rozstrzygnięcia:

P. P. z dniem 1 czerwca 2014 r. wyrejestrował się z ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, z uwagi na fakt, że zaczął w przedsiębiorstwie (...) LTD, którego sam był założycielem, wykonywać pracę na stanowisku dyrektora, pozostając jednocześnie udziałowcem dwóch spółek zarejestrowanych w Polsce, tj. (...) sp. z o.o. sp. komandytowej w B. Oddział w W. i (...) sp. z o.o. sp. komandytowej. Odwołujący we wskazanych spółkach nie piastował żadnej funkcji lecz z tytułu prowadzonej przez nie działalności w latach 2014 i 2015 osiągał przychód.

Firma (...) LTD nie zatrudniała żadnych pracowników, za wyjątkiem odwołującego. Firma świadczyła usługi polegające na monitorowaniu pojazdów na terenie Wielkiej Brytanii. Odwołujący przebywał czasowo (około 1 tygodnia) w Wielkiej Brytanii zarówno w 2014 r. jak i w 2015 r. Nie posiadał tam stałego miejsca zamieszkania.

Wnioskodawca wykonywał na terenie Wielkiej Brytanii usługi w ramach samozatrudnienia, a spółka (...) LIMITED wypłacała mu wynagrodzenie w formie payslip. Przychód roczny w 2014 r. i w 2015 r. nie przekroczył pułapu, który zwalnia podmioty od płacenia podatku, czyli 8000 £, co oznacza, że wnioskodawca nie miał obowiązku odprowadzania żadnych należności publicznoprawnych. Praca wykonywana przez ubezpieczonego na terenie Wielkiej Brytanii dotyczyła realizacji umowy o świadczenie usług związanych z udostępnieniami i utrzymaniem serwera oraz oprogramowania lokalizacyjnego zawartej w dniu 1 lipca 2014 r. pomiędzy (...) sp. z o.o. sp. komandytową w B., a (...) LTD reprezentowanej przez Dyrektora P. P.. Świadczenie usług na rzecz pierwszej z firm polegało na przekierowaniu adresu internetowego zamawiającego ((...) LTD) do usługi logowania w aplikacji lokalizacyjnej, udostępnieniu zamawiającemu panelu administracyjnego do systemu zarządzania klientami i pojazdami umożliwiającego samodzielną konfigurację systemu przez zamawiającego oraz umożliwieniu rejestracji dowolnej ilości pojazdów w usłudze lokalizacyjnej. Umowa została zawarta celem umożliwienia wykonywania usług przez P. P. na terenie Wielkiej Brytanii i Polski.

Ubezpieczony złożył wniosek do HMRC w Wielkiej Brytanii o ustalenie ubezpieczenia lecz nie otrzymał odpowiedzi.

W Polsce organ rentowy wydał w dniu 28 listopada 2014 r. decyzję o tymczasowym podleganiu polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych od 1 czerwca 2014 r. Decyzja ta została doręczona brytyjskiej instytucji zabezpieczeń społecznych HMRC w dniu 9 grudnia 2014 r. Instytucja brytyjska ta nie wniosła żadnych zastrzeżeń.

Mając na uwadze poczynione ustalenia faktyczne, Sąd Okręgowy zważył, że istotny z punktu widzenia rozstrzygnięcia niniejszej sprawy jest fakt, że odwołujący jako osoba pozostająca w samozatrudnieniu nie może być traktowany, jako pracownik najemny, a zatem cytowana przez niego podstawa prawna nie była trafna (art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r.).

Spór w sprawie koncentrował się na kwestii właściwego ustawodawstwa w zakresie dotyczącym obowiązkowego ubezpieczenia społecznego, jakiemu podlegał ubezpieczony w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji.

Stosownie do treści art. 13 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r., wskazał Sąd, osoba, która normalnie wykonuje pracę na własny rachunek w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich podlega:

- a) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym Państwie Członkowskim lub
- b) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym znajduje się centrum zainteresowania dla jej działalności, jeżeli osoba ta nie zamieszkuje w jednym z Państw Członkowskich, w którym wykonuje ona znaczną część swej pracy.

Zgodnie z art. 14 ust. 8 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego do celów stosowania art. 13 ust. 1 i 2 rozporządzenia podstawowego „znaczna część pracy najemnej lub działalności na własny rachunek” wykonywana w państwie członkowskim oznacza znaczną pod względem ilościowym część pracy najemnej lub pracy na własny rachunek wykonywanej w tym państwie członkowskim, przy czym nie musi to być koniecznie największa część tej pracy. W celu określenia, czy znaczna część pracy jest wykonywana w danym państwie członkowskim, należy uwzględnić następujące kryteria orientacyjne:

- a) w przypadku pracy najemnej - czas pracy lub wysokość wynagrodzenia oraz
- b) w przypadku pracy na własny rachunek - obrót, czas pracy, liczba świadczonych usług lub dochód.

W stosunku do osób, które wykonują pracę w dwóch lub kilku państwach członkowskich stosuje się specjalne zasady, które mają zagwarantować, że w danym okresie zastosowanie będzie miał system zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego. Znaczna część pracy wykonywana w państwie członkowskim oznacza, że znaczna pod względem ilościowym część pracy danego pracownika jest wykonywana w tym państwie członkowskim przy czym nie musi to być koniecznie największa część tej pracy. W celu określenia, czy znaczna część pracy osób prowadzących własną działalność gospodarczą jest wykonywana w państwie członkowskim należy uwzględnić następujące kryteria: czas pracy, obrót oraz liczbę świadczonych usług lub dochód. Podstawę oceny takiej pracy stanowi art. 14 ust. 8 i 10 Rozporządzenia nr 987/2009.

Przekładając powyższe rozważania prawne na grunt analizowanej sprawy Sąd Okręgowy podkreślił, że wnioskodawca nie przedstawił żadnych dowodów, z których wynikałoby, że znaczna część jego pracy czy działalności gospodarczej wykonywana była w Wielkiej Brytanii. Mało tego, w rozliczeniu rocznym za 2014 r. skarżący otrzymał przychód poniżej 8000 £, co w porównaniu z przychodami osiąganymi w Polsce należało uznać za przychód niewielki.

W świetle powyższych ustaleń Sąd I instancji uznał, że działalność prowadzona przez wnioskodawcę w Wielkiej Brytanii miała charakter marginalny, dlatego też w myśl art. 13 rozporządzenia 883/2004 nie może być brana pod uwagę.

Za istotne w przedmiotowej sprawie uznał Sąd również potwierdzenie podlegania ubezpieczeniom społecznym. Potwierdzenie to dokonywane jest w oparciu o procedurę przewidzianą w art. 16 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (We) Nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r., dotyczącą stosowania art. 13. Procedura ta przewiduje, że po uzyskaniu informacji o wykonywaniu przez daną osobę pracy w dwóch lub więcej państwach członkowskich, wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy i jest o nim informowana instytucja każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca (ust. 2). Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii (ust. 3).

W przypadku, gdy z uwagi na brak pewności, co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określone na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). W przypadku rozbieżności opinii pomiędzy zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia, przy uwzględnieniu procedury określonej w art. 6 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone, jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o tym zainteresowanego (ust. 5). Zgodnie z art. 19 ust. 2 Rozporządzenia nr 987/2009 na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, poświadczą, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo ma zastosowanie i na jakich warunkach.

Jak wynika z akt ZUS brytyjska instytucja ubezpieczeniowa, po otrzymaniu decyzji z ZUS o tymczasowym podleganiu ubezpieczeniom społecznym w Polsce, nie wniosła żadnego sprzeciwu.

Odwolujący, podkreślił Sąd w dalszych wywodach, nie przedstawił formularza A1 potwierdzającego podleganie ubezpieczeniom w Wielkiej Brytanii. W przedmiotowym formularzu właściwa instytucja państwa członkowskiego deklaruje, jaki system zabezpieczenia społecznego będzie znajdował zastosowanie do pracowników. Czyniąc to, stosownie do zasady, zgodnie z którą pracownicy winni należeć wyłącznie do jednego systemu zabezpieczenia społecznego, formularz ten bezwzględnie zakłada, iż system innego państwa członkowskiego nie może mieć na ten okres zastosowania. Zasada lojalnej współpracy, wyrażona w art. 10 nakazuje instytucji wydającej formularz przeprowadzenie prawidłowej oceny istotnych faktów w celu stosowania przepisów odnoszących się do określenia właściwego ustawodawstwa w dziedzinie zabezpieczenia społecznego, a tym samym zapewnienia prawidłowości danych zawartych w formularzu. Formularz ten, do momentu jego cofnięcia lub stwierdzenia nieważności, obowiązuje w ramach wewnętrznego porządku prawnego państwa członkowskiego, a tym samym jest wiążący dla jego instytucji. Wynika stąd, iż sąd przyjmującego państwa członkowskiego nie jest uprawniony do badania ważności formularza, jeśli chodzi o potwierdzenie faktów, na podstawie których został on wydany.

Jak wyjaśniał Trybunał Europejski w Luksemburgu w wyroku z dnia 4 października 2012 r. (C-115/11) instytucja wydająca zaświadczenie E 101 ma obowiązek dokonania prawidłowej oceny faktów mających znaczenie dla zastosowania reguł określania właściwego ustawodawstwa z dziedziny zabezpieczenia społecznego, a tym samym zagwarantowania, że informacje podane w zaświadczeniu E 101 będą prawdziwe (por. też wyrok ETS z dnia 30

marca 2000 r. w sprawie C-178/97). Ostatecznie, instytucja, która już wydała zaświadczenie E 101 (lub odmówiła jego wydania), ma obowiązek ponownie rozważyć zasadność jego wydania i ewentualnie cofnąć je, jeżeli instytucja właściwa państwa członkowskiego, w którym pracownik najemny świadczy pracę, wyrazi wątpliwości, co do prawdziwości faktów będących podstawą wydania zaświadczenia. W analizowanej sprawie takich wątpliwości żadna z instytucji nie miała.

Mając na uwadze poczynione ustalenia faktyczne, przy uwzględnieniu treści przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (We) Nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. oraz Rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, Sąd stanął na stanowisku, że decyzja pozwanego jest trafna, a odwołujący nie wykazał, że powinien podlegać ubezpieczeniom społecznym w innym państwie członkowskim.

Z tych względów, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy, orzekł, jak w sentencji.

Apelację od wyroku wywiódł P. P. zaskarżając go w całości. Zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia poprzez pominięcie następujących dokumentów: umowy o pracę (Agreement) z dnia 1 czerwca 2014 r., protokołu z posiedzenia zarządu (...) LTD z dnia 4 kwietnia 2014 r., 22 października 2014 r., 26 kwietnia 2015 r., 25 lipca 2016 r., umowy o pracę pomiędzy (...) LTD a p. K. G. z dnia 4 sierpnia 2016 r.; umowy o monitoring pojazdu z dnia 14 sierpnia 2016 r., a które to dokumenty w sposób jednoznaczny potwierdzają działalność spółki (...) LTD na terenie Wielkiej Brytanii, a także jego sytuację prawną, w tym istnienia po jego stronie wszelkich przesłanek do uznania braku podlegania ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych oraz wykonywania pracy najemnej w Wielkiej Brytanii na stanowisku dyrektora w spółce prawa handlowego zarejestrowanej w tym kraju;

2. naruszenie art. 16 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE z dnia 30 października 2009 r. nr 1284/1), poprzez brak zastosowania, gdy możliwe było zawarcie porozumienia zastosowania właściwego ustawodawstwa dla ubezpieczonego, gdy istniały jakiegokolwiek wątpliwości winny być dostatecznie wyjaśnione przez instytucje obu państw, po wyjaśnieniu sytuacji faktycznej przez ubezpieczonego;

3. naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 288 akapit 2 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90. Roz. 864/2 ze zm.) w związku z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 115 z dnia 9 maja 2008 r.) poprzez ich niezastosowanie i wydanie rozstrzygnięcia na podstawie przepisów prawa krajowego zamiast na podstawie przepisów rozporządzeń unijnych;

4. naruszenie art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 poprzez postawienie przed odwołującym się obowiązku przedstawienia Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych dokumentów i dowodów potwierdzających, wykonywanie pracy i przerzucenie na niego ciężaru dowodu rzeczywistego wykonywania pracy w innym państwie członkowskim;

5. naruszenie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego poprzez zaniechanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych niezwłocznego określenia ustawodawstwa właściwego zgodnie z uzyskaną informacją, a zamiast tego wszczęcie postępowania wyjaśniającego bez ostatecznego wyjaśnienia sprawy z brytyjskim ubezpieczycielem;

6. naruszenie art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego poprzez zaniechanie zwrócenia się do instytucji właściwej w Wielkiej Brytanii w celu wyjaśnienia wątpliwości, czy rzeczywiście wykonuje on pracę w tym państwie i czy wskazane przez niego ubezpieczenie tymczasowe istnieje;

7. naruszenie art. 2 pkt 2 rozporządzenia wykonawczego poprzez zaniechanie zwrócenia się do instytucji brytyjskiej w celu uzyskania wszystkich danych niezbędnych dla ustanowienia i określenia jego praw i obowiązków oraz naruszenie art. 5 rozporządzenia wykonawczego poprzez pominięcie faktu wydania dla niego przez instytucję innego państwa członkowskiego tymczasowego numeru ubezpieczeniowego oraz zignorowanie, jeżeli nie wręcz podważenie faktu zawarcia i wykonywania umowy o pracę z 1 czerwca 2014 r.;

8. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolne uznanie przez Sąd, że nie posiada brytyjskiego tytułu ubezpieczeń z pominięciem dowodów wypłaty wynagrodzenia a tym samym i powstałego obowiązku opłaty składek na ubezpieczenia społeczne w Wielkiej Brytanii

wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i ustalenie, że od dnia 1 czerwca 2014 r. nie podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi I instancji oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego się kosztów postępowania za I i II instancję według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługiwała na uwzględnienie.

Istota sporu sprowadzała się do ustalenia właściwego ustawodawstwa w zakresie podlegania przez P. P. od dnia 1 czerwca 2014 r. ubezpieczeniom społecznym.

W celu rozstrzygnięcia sporu o podleganie określonemu systemowi zabezpieczenia społecznego wnioskodawcy, jak już słusznie wskazał Sąd I instancji, należało odwołać się do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE z dnia 30 kwietnia 2004 r., L 166/1 ze zm.) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r., dotyczącego wykonania rozporządzenia WE nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE z 30 października 2009 r., nr L 284/1 ze zm.).

Przypomnienia wymaga, że zgodnie z art. 11 ust. 1 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, osoby, do których stosuje się to rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego, co oznacza objęcie danej osoby systemem zabezpieczenia społecznego według zasad obowiązujących w danym państwie członkowskim. Natomiast, zgodnie z treścią art. 11 ust. 3 lit. a, osoba wykonująca w państwie członkowskim pracę najemną, pracę na własny rachunek, podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego. W przypadku pracowników najemnych generalną regułą jest podleganie systemowi zabezpieczenia społecznego tylko jednego kraju, w którym jest świadczona praca (lex loci laboris). Wskazana zasada ma zapobiec wystąpieniu zbiegu mających zastosowanie przepisów ustawodawstw krajowych oraz komplikacji, które mogłyby z tego wynikać (pkt 15 preambuły do rozporządzenia nr 883/2004).

W analizowanej sprawie P. P. wobec podjęcia pracy na stanowisku dyrektora w przedsiębiorstwie (...) LTD, którego sam był założycielem, z dniem 1 czerwca 2014 r. wyrejestrował się z ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Założona przez wnioskodawcę Firma (...) LTD nie zatrudniała żadnych pracowników, za wyjątkiem wnioskodawcy. Pomimo podjęcia zatrudnienia skarżący pozostał udziałowcem dwóch spółek zarejestrowanych w Polsce, tj. (...) sp. z o.o. sp. komandytowej w B. Oddział w W. i (...) sp. z o.o. sp. komandytowej, przy czym w żadnej z nich w latach 2014-2015 nie pełnił funkcji w organach zarządzających. W żadnej ze wskazanych spółek nie był również zatrudniony, choć z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej osiągał znaczny przychód wykazywany w deklaracji PIT36 z załącznikami za rok 2014 i 2015.

Jak ustalił Sąd I instancji, Firma (...) LTD świadczyła usługi polegające na monitorowaniu pojazdów na terenie Wielkiej Brytanii, co wiązało się z koniecznością okazjonalnych wyjazdów ubezpieczonego - zatrudnionego na stanowisku dyrektora - do tego kraju zarówno w 2014 r. jak i w 2015 r. Roczny przychód apelującego z tytułu zatrudnienia w (...) Ltd. w latach 2014 - 2015 nie przekroczył pułapu 8000 £, w konsekwencji czego nie miał on obowiązku odprowadzania żadnych należności publicznoprawnych. Wykonywana przez ubezpieczonego na terenie Wielkiej Brytanii praca związana była z realizacją umowy o świadczenie usług związanych z udostępnieniem i

utrzymaniem serwera oraz oprogramowania lokalizacyjnego zawartej w dniu 1 lipca 2014 r. pomiędzy (...) sp. z o.o. sp. komandytową w B., a (...) LTD reprezentowaną przez Dyrektora P. P.. Jak wynika z ustaleń poczynionych przez Sąd, świadczenie usług na rzecz pierwszej z firm polegało na przekierowaniu adresu internetowego zamawiającego (...) LTD do usługi logowania w aplikacji lokalizacyjnej, udostępnieniu zamawiającemu panelu administracyjnego do systemu zarządzania klientami i pojazdami umożliwiającego samodzielną konfigurację systemu przez zamawiającego oraz umożliwieniu rejestracji dowolnej ilości pojazdów w usłudze lokalizacyjnej. Przedmiotowa umowa została zawarta w celu umożliwienia wykonywania usług przez P. P. na terenie zarówno Wielkiej Brytanii, jak i Polski.

Na etapie postępowania administracyjnego, zainicjowanego wnioskiem P. P. o wyrejestrowanie z ubezpieczeń społecznych, organ rentowy zobowiązał ubezpieczonego do przedłożenia umowy o pracę zawartej z brytyjskim pracodawcą, dowodów podróży między Wielką Brytanią a Polską, dowodów na zamieszkiwanie w Wielkiej Brytanii, dokumentów związanych z wykonywaniem pracy oraz dowodów otrzymywania wynagrodzenia od brytyjskiego pracodawcy. Żadnych z wymienionych dokumentów ubezpieczony nie przedłożył. Wnioskodawca nie przedłożył również zaświadczenia A1, podczas gdy strona, która wniosła o ustalenie, że winna podlegać ustawodawstwu innemu niż polskie, musi wykazać tę okoliczność, przedkładając przedmiotowe zaświadczenie wystawione przez inny kraj Unii Europejskiej, potwierdzające objęcie ubezpieczeniem społecznym w innym kraju. Jeżeli ubezpieczony takiego zaświadczenia A1 nie posiada (nie jest jego odpowiednikiem - na co powoływał się skarżący - numer brytyjskiego ubezpieczenia), a występuje o ustalenie innego ustawodawstwa - czy, jak w analizowanym przypadku, o wyrejestrowanie z ubezpieczenia społecznego w Polsce - wówczas wszczynana jest procedura, o której mowa w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz. U. UE nr L 284/1 z dnia 30 października 2009 r.) w związku z działalnością zawodową wykonywaną w dwóch lub więcej państwach członkowskich. Zarówno Zakład Ubezpieczeń Społecznych jak i sąd ubezpieczeń społecznych nie mają bowiem kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim. Co prawda, instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie może powziąć wątpliwości, co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, przy czym - jak wyjaśniał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 27 września 2016 r. (I UZ 14/16) - może chodzić jedynie o wątpliwości, co do określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego, czyli niepewności co do tego, czy osoba wnosząca o ustalenie prawa właściwego jest objęta systemem zabezpieczenia społecznego w więcej niż jednym państwie członkowskim. Wątpliwości tych instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie może sama rozstrzygać, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego wskazanego w szczególności w art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia wykonawczego, które nakazują zwrócić się - w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności - do instytucji innego państwa członkowskiego. Instytucje niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe. Przekazywanie tych danych odbywa się bezpośrednio pomiędzy samymi instytucjami lub za pośrednictwem instytucji łącznikowych. Zastosowanie ma również decyzja Nr A1 Komisji Administracyjnej w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz.U.U.E.C 106 z dnia 24 kwietnia 2010 r.) (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 Nr 3, poz. 47 i z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13, LEX nr 1545145).

I tak, zgodnie z treścią art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego, osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania.

Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy.

Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu (ust. 2).

Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii (ust. 3).

W przypadku, gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określone na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego.

W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia zgodnie z warunkami ustalonymi powyżej, a zastosowanie ma art. 6 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4).

Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o tym zainteresowanego (ust. 5).

Jeżeli zainteresowany nie dostarczy informacji, o których mowa w ust. 1, niniejszy artykuł stosuje się z inicjatywy instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, gdy tylko instytucja ta zapozna się z sytuacją tej osoby, na przykład za pośrednictwem innej instytucji zainteresowanej (ust. 6).

Mając na uwadze powyższe, Zakład Ubezpieczeń Społecznych poinformował HM Revenue & Customs w Wielkiej Brytanii o ustaleniu, że wnioskodawca od dnia 1 czerwca 2014 r. tymczasowo podlega ustawodawstwu polskiemu. Pozwany wyjaśnił, że przedłożone przez ubezpieczonego dokumenty nie pozwalają na uznanie, że począwszy od dnia 1 czerwca 2014 r. jest on zatrudniony przez przedsiębiorstwo mające swoją siedzibę w Wielkiej Brytanii. ZUS zaznaczył, odwołując się do wyjaśnień P. P. z dnia 20 listopada 2014 r., że jest on udziałowcem w spółce komandytowej (...) Sp. z o.o. Sp. k., posiada numer brytyjskiego ubezpieczenia społecznego, zaś w trakcie pobytów w Wielkiej Brytanii mieszka u znajomych. Jednocześnie pozwany podniósł, że wnioskodawca nie podał żadnego schematu pracy z uwzględnieniem czasu spędzanego w Polsce i za granicą, nie podał faktycznych dat pracy poza granicami ani opisu wykonywanych w ramach umowy o pracę obowiązków. Powyższe wespół z brakiem – wnioskowanych przez ZUS, lecz nie dostarczonych przez skarżącego – dokumentów skutkowało uznaniem, że wnioskodawca podlega ustawodawstwu polskiemu. Pozwany podkreślił, że przedmiotowe ustalenie ma charakter tymczasowy i może zostać unieważnione, jeżeli instytucja ubezpieczeniowa Wielkiej Brytanii będzie miała istotne zastrzeżenia, co do określonego przez ZUS ustawodawstwa, które zgłosi w terminie dwóch miesięcy od daty otrzymania pisma. W przypadku braku zastrzeżeń we wskazanym terminie, ustalenie ustawodawstwa polskiego będzie miało charakter ostateczny.

W dniu 25 lutego 2015 r. - tj. po upływie określonego terminu, a tym samym po wydaniu zaskarżonej w niniejszym postępowaniu decyzji - do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wpłynęło pismo z HM Revenue & Customs NIC & EO w którym poinformowano, że P. P. nie dostarczył do brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej żadnych informacji, w konsekwencji czego uznać należało, że w spornych okresach podlegał on ustawodawstwu polskiemu.

W tym miejscu podkreślić trzeba, że w postępowaniu zapoczątkowanym odwołaniem od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalającej ustawodawstwo, jakiemu podlega ubezpieczony, sąd bada wyłącznie to, czy zachowana została właściwa procedura gwarantująca osiągnięcie celu zakładanego przez koordynację systemów

zabezpieczenia społecznego, nie ma natomiast uprawnienia do badania zasadności stanowiska zajętego przez inne państwo członkowskie (zaakceptowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych). Jest tak dlatego, że, po pierwsze, postępowanie to nie przewiduje arbitralnych decyzji państwa miejsca zamieszkania, wymagając wspólnego porozumienia z innym zainteresowanym państwem członkowskim, po drugie, nawet w wypadku sporu, to nie sąd jest arbitrem rozstrzygającym, jakie ustawodawstwo będzie miało zastosowanie. Wynika to w sposób jednoznaczny z art. 6 ust. 3 w zw. z art. 16 ust. 4 in fine rozporządzenia wykonawczego, zgodnie z którym, w przypadku gdy zainteresowane instytucje lub władze nie osiągną porozumienia co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, sprawa może zostać przedstawiona Komisji Administracyjnej przez właściwe władze, a Komisja Administracyjna stara się pogodzić rozbieżne opinie w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym przedstawiono jej sprawę. Dalej idąc, żaden z przepisów rozporządzenia wykonawczego nie obliguje państwa miejsca zamieszkania do wdania się w spór z państwem świadczenia pracy najemnej w sytuacji, gdy zainteresowany kwestionuje stanowisko tego ostatniego państwa o niemożności zaakceptowania tymczasowego określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa. Co istotne, także przepisy rozporządzenia wykonawczego nie przewidują arbitralnego „odstąpienia” od wspólnego porozumienia. Ostateczne ustalenie ustawodawstwa właściwego stanowi jeden z dokumentów poświadczających sytuację danej osoby, wydanych przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego w rozumieniu art. 5 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego (tak: Sąd Najwyższy w uzasadnieniu cyt. wyroku z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16, LEX nr 2306376).

Takim dokumentem w niniejszej sprawie jest decyzja pozwanego z dnia 17 lutego 2015 r. określająca ostatecznie - po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego oraz zastosowaniu procedury wyjaśniającej, o której mowa w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz. U. UE nr L 284/1 z 30 października 2009 r.) w związku z działalnością zawodową wykonywaną w dwóch lub więcej państwach członkowskich - że wnioskodawca podlega ustawodawstwu polskiemu.

Tak dokonanej oceny nie mogły zmienić przedłożone przez ubezpieczonego dokumenty - których bezpodstawne pominięcie zarzucił skarżący w wywiedzionym środku zaskarżenia - w postaci: umowy o pracę (Agreement) z dnia 1 czerwca 2014 r., protokołów z posiedzeń zarządu (...) LTD z dnia: 4 kwietnia 2014 r., 22 października 2014 r., 26 kwietnia 2015 r., 25 lipca 2016 r.; umowy o pracę pomiędzy (...) LTD a p. K. G. z dnia 4 sierpnia 2016 r.; umowy o monitoring pojazdu z dnia 14 sierpnia 2016 r., a które to dokumenty, zdaniem skarżącego, w sposób jednoznaczny potwierdzają działalność spółki (...) LTD na terenie Wielkiej Brytanii, a także jego sytuację prawną, w tym istnienie po jego stronie wszelkich przesłanek do uznania braku podlegania ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych oraz wykonywania przez niego pracy najemnej w Wielkiej Brytanii na stanowisku dyrektora w spółce prawa handlowego zarejestrowanej w tym kraju, albowiem jak wskazano wyżej, zostały one dołączone dopiero do odwołania, podczas gdy Sąd - co już podkreślano wyżej - nie posiada uprawnień do badania zasadności stanowiska zajętego przez instytucję właściwą innego państwa członkowskiego (zaakceptowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych). O ważności tytułu ubezpieczenia społecznego na terytorium danego państwa władczo rozstrzygnąć może organ tego tylko państwa, natomiast zarówno ZUS, jak i sąd ubezpieczeń społecznych jest pozbawiony kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim.

Ostateczne ustalenie ustawodawstwa właściwego przez państwo miejsca zamieszkania - które miało miejsce w stanie faktycznym niniejszej sprawy - jest wiążące dla wszystkich zainteresowanych państw członkowskich, a jedyna możliwość usunięcia tego dokumentu z obrotu prawnego to kolejne porozumienie instytucji państw członkowskich co do tego, że sytuacja danej osoby do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego jest inna niż wynikałoby to z wydanego dokumentu (art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego). W takim przypadku dokument o ustaleniu ustawodawstwa właściwego, wydany w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego, o charakterze ostatecznym, może być wycofany/uznany za nieważny przez instytucję, która go wydała, po wspólnym porozumieniu instytucji państw członkowskich (art. 5 in fine rozporządzenia wykonawczego), co umożliwi wydanie w jego miejsce (przez instytucję miejsca zamieszkania) kolejnego dokumentu ustalającego ustawodawstwo właściwe,

uwzględniającego to wspólne porozumienie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2016 r., II UK 733/15, niepublikowane). Także więc i z tego punktu widzenia zmiana ostatecznie ustalonego ustawodawstwa musi uzyskać akceptację wszystkich zainteresowanych państw.

Z uwagi na przedmiot postępowania, zakreślony zaskarżoną decyzją o ustaleniu ustawodawstwa właściwego i determinujący zakres kontroli przez sąd ubezpieczeń społecznych, stwierdzić należało, że sądy rozpoznające niniejszą sprawę uprawnione były wyłącznie do badania, czy zachowana została właściwa procedura gwarantująca osiągnięcie celu zakładanego przez koordynację systemów zabezpieczenia społecznego. Nie miały natomiast kompetencji do badania zasadności stanowiska zajętego (w drodze milczącej akceptacji) przez brytyjską instytucję właściwą i zaakceptowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Ze wskazanych wyżej względów brak było zatem podstaw do dokonywania przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych i prawnych w przedmiocie podlegania przez ubezpieczonego w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu polskiemu bądź brytyjskiemu. Stąd też, bezprzedmiotowe stały się te z podnoszonych w apelacji zarzutów, które odnosiły się do tej właśnie kwestii.

Mając na uwadze powyższe, dzieląc stanowisko Sądu Okręgowego i uznając apelację wnioskodawcy za niezasadną, Sąd Apelacyjny, na mocy art. 385 k.p.c., orzekł, jak w punkcie 1 sentencji.

W punkcie 2 Sąd na podstawie art. 98 § 1, § 3 i § 4 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.), mając na uwadze wartość zaskarżenia wskazaną przez pozwanego w piśmie z dnia 5 stycznia 2017 r., tj. 12.082,13 zł, zasądził od P. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 2.700,00 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Jerzy Andrzejewski SSA Alicja Podlewska